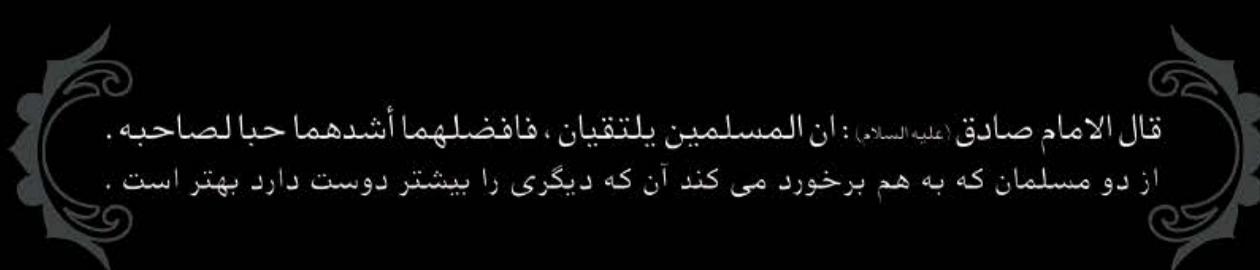
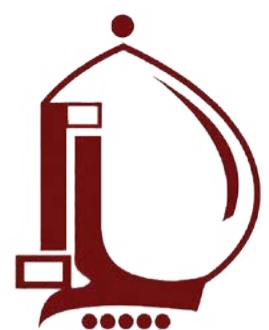
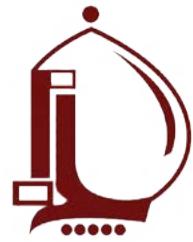

خبرنامه اطلاع رسانی داخلی
دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم
ویژه نامه شهادت امام صادق (علیه السلام)

الگویی متعادل بوده است.

۱. علم صادق آل محمد(ص)

امام در محفل تربیتی جدش امام سجاد(ع) به حد کمال از تربیت، زهد، عبادت، تقوی و ... فرا گرفت و مایه تربیتی او در ظاهر پس از تربیت روبی در مهد عواطف زین العابدین بود. (رک: زندگانی حضرت امام جعفر صادق(ع)، عمازاده، ج، ص ۲۵) از این رو تحسیلات عالی امام از همان دوران نوجوانی آغاز گشته است. (رک: مغز متفکر جهان شیعه، مترجم: منصوری، ص ۳۱)

در قدرت بالای علمی امام(ع) همین بس که بزرگان علمی اهل سنت همچون ابو حنیفه و مالک شاگرد ایشان بودند. (رک: زندگانی حضرت امام جعفر صادق(ع)، عمازاده، ج، ص ۲۰)

۲. ایجاد نهضت علمی

به دلیل اختلاف و تغییر خلافت از بنی امیه به بنی عباس، این فاصله زمانی فرست مناسبی برای امام(ع) بود تا در عرصه های مختلف به ویژه بعد علمی به تربیت مردم پردازد. همان طور که بنابر نقل مشهور، تعداد فرزندان امام(ع) ده تن به نام های امام هفت(ع)، اسماعیل، محمد، علی، عبدالله، اسحاق، اسما، فاطمه کبری و فاطمه صغیری گزارش شده است. (رک: الإرشاد فی معرفة حجج الله على العباد، مفید، ج، ص ۲۰۹؛ تاریخ زندگانی امام رئیس مکتب جعفری شهره شود.)

ایشان که پایه گذار مذهب جعفری اند در باب علم و دانش سرآمد مردمان عصر بودند و به عنوان صاحب کتاب و رساله شهرت داشتند. همان گونه که کتاب هایی با عنوانین مصباح الشریعة و مفتاح الحقيقة، اهليججه، توحید مفضل و رساله هایی مشهور به رساله عبدالله بن نجاشی، رساله آن حضرت خطاب به یارانش، رساله امام به پیروان شیوه رای و قیاس، رساله آن حضرت درباره غنایم و وجوب خمس در آن ها و ... کلمات قصار و سفارشات امام به عبدالله بن جنبد، به ابو جعفر محمد بن نعمان احوال و ... از ایشان ثبت شده است. (رک: حوزه نت)

حسب سنتی که ایشان از رسول الله(ص) به ارت برده بود. از مسجد برای تبلیغ و گسترش دین، انجام امور سیاسی، انتقال معارف الهی و ... استفاده می کردند و محل تدریس هم در مسجد بود. (رک: بر امام صادق و امام کاظم چه گذشت، موسوی کاشانی، ص ۱۷)

۳. شاگرد پروری

حرکت امام صادق(ع) سبب شد تا به نوعی جنبش علمی در آن زمان و زمان های بعد ایجاد شود که اکنون آثار زیادی از شاگردان امام(ع) بر جای مانده است. فضای علمی آن روز به گونه ای بوده است که شاگردانی از خاص و عام در کلاس درسی ایشان حضور یافته و به فراگیری تفسیر، حدیث، فقه و ... می پرداختند تا آن جا که شیخ مفید شمار شاگردان ایشان را بالغ بر چهار هزار نفر عنوان کرده است. این ها علم را فراگرفته را در شهرها و سرزمین های دیگر منتشر می کردند. (رک: الإرشاد فی معرفة حجج الله على العباد، مفید، ج، ص ۱۷۹)

برخی از اصحاب خاص ایشان عبارتند از: جمیل بن دراج، عبدالله بن

اندرزهای ۵۵ گانه صادق آل محمد(ص)

«جَاءَ إِلَيْهِ رَجُلٌ فَقَالَ لَهُ يَا أَبَيِ الْأَنْتَ وَ أَمِّي عَظِيمَةَ مَوْعِظَةَ فَقَالَ (ع) إِنْ كَانَ اللَّهُ تَبَارَكَ وَ تَعَالَى قَدْ تَكَفَّلَ بِالرِّزْقِ فَاهْتَمَّ مَكَانَ الْحَسَابِ يَقْدَمُ فَالْجَمْعُ كَانَ الرِّزْقُ مَفْسُومًا فَالْحِرْصُ لِمَا ذَا وَ إِنْ كَانَ الْعَوْبَةُ لِمَا ذَا وَ إِنْ كَانَ الْحَلْفُ مِنَ اللَّهِ حَقًا فَالْحِلْلُ لِمَا ذَا وَ إِنْ كَانَ النَّارُ فَالْعَصِيَّةُ لِمَا ذَا وَ إِنْ كَانَ الْمَوْتُ حَقًا فَالْفَرَحُ لِمَا ذَا وَ إِنْ كَانَ الْعَرْضُ عَلَى اللَّهِ حَقًا فَالْمَكْرُ لِمَا ذَا وَ إِنْ كَانَ الْمُمْرُ عَلَى الصَّرَاطِ حَقًا فَالْعَجْبُ لِمَا ذَا وَ إِنْ كَانَ كُلُّ شَيْءٍ بِقَضَاءٍ وَ قَدْرٍ فَالْحُزْنُ لِمَا ذَا وَ إِنْ كَانَتِ الدُّنْيَا فَالْطُّمَانِيَّةُ إِلَيْهَا لِمَا ذَا». (الخصال، ابن بابویه، ج ۲، ص ۴۵۰)

مردی از امام صادق(ع) اندرزی درخواست نموداً آن حضرت به او فرمود: ۱. اگر خدای تعالی روزی را به عهده گرفته است غصه خوردنت برای چیست؟

۲. اگر روزی تقسیم شده است، حرص و آز برای چیست؟

۳. و اگر سنجش (درقيامت) حق است، پس ثروت انزوی برای چیست؟

۴. و اگر عوض دادن خدای تعالی حق است، پس بخل ورزیدن برای چیست؟

۵. و اگر کیفر الهی آتش دوزخ است، پس گناه برای چیست؟

۶. و اگر مرگ حق است، پس شادمانی برای چیست؟

۷. و اگر (کارنامه) اعمال برخدا عرضه می شود پس فریب برای چیست؟

۸. و اگر گذر کردن بر صراط حق است، پس خودپسندی برای چیست؟

۹. و اگر تمام چیزها به قضا و قدر است، پس اندوه برای چیست؟

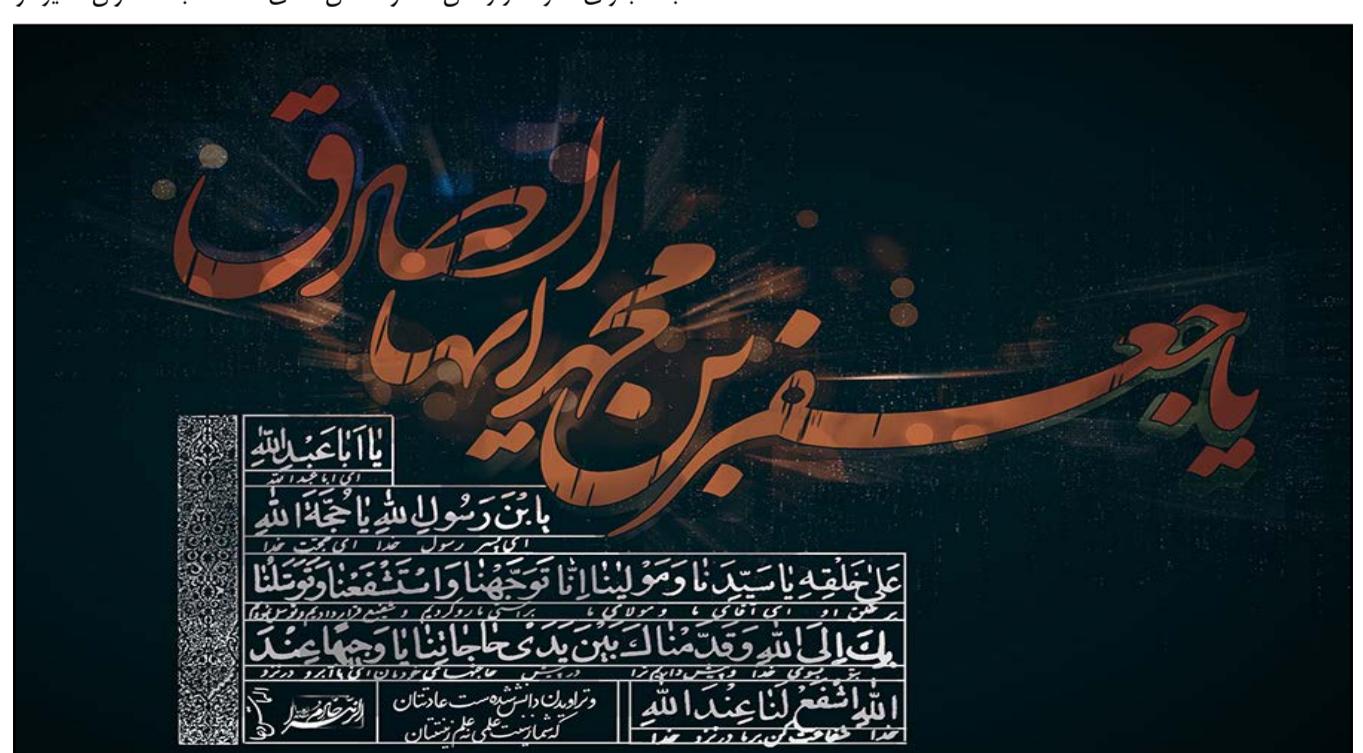
۱۰. و اگر دنیا ناپایدار است، پس اعتماد و آرامش به آن برای چیست؟

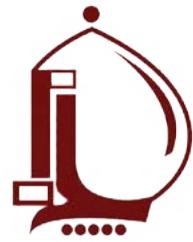
ولادت امام(ع)

پدر امام صادق(ع)، پیشوای پنجم، امام محمد باقر(ع) و مادر ایشان ام فروه دختر قاسم بن محمد ابی بکر بود که در میان اهل علم رشد کرده بود. (رک: زندگانی حضرت امام جعفر صادق(ع)، عمازاده، ج، ص ۱۹)

تاریخ ولات امام ششم(ع) اختلافی می باشد. به نظر صاحب کشف الغمہ سال ۸۰ بوده است. (كشف الغمہ فی معرفة الأئمۃ، اربیل، ج ۲، ص ۱۶۱) برخی متابع هم سال ۸۲ و ۸۳ را ذکر کردند. از این جهت مطالعه بیشتر آن را به منابعی مانند کافی، بحار الانوار، کشف الغمہ و ... ارجاع می دهیم.

در وجه نامگذاری امام(ع) به صادق در کتاب الخرائق والجرائح از راوندی (رک: ج ۱، ص ۲۶۸ - ۲۶۹) با استناد به کتاب بحار الانوار این گونه نقل شده است که از امام سجاد(ع) پرسیدند: امام بعد از شما کیست؟ فرمود: «محمد باقر(ع) که علم را می شکاف. پرسیدند: امام بعد از او چه کسی خواهد بود؟ پاسخ داد: جعفر(ع) که نام او نزد اهل آسمان ها «صادق» است! حاضران با شگفتی پرسیدند: شما همه راستگو و صادق هستید، چرا او را «بخصوص» به این نام می خواید؟ امام سجاد(ع) به سخنی از رسول اکرم(ص) اشاره کرد و فرمود: پدرم از رسول خدا(ص) نقل کرد که: وقتی فرزندم عصر بن محمد بن علی بن حسین متولد شد، او را صادق بنامید، زیرا فرزند پنجم از او جعفر نام خواهد داشت و ادعای امامت خواهد کرد، به دروغ و از روی افراط به خدا. او نزد خدا جعفر کذاب

۲. سفارش موكد به نماز

این سفارش در واقع به عنوان آخرین وصیت امام(ع) بوده است که ابو بصیر از امام(ع) نقل می کند: «إِنَّ شَفَاعَتَنَا لَا تَنَالُ مُسْتَخْفَى بِالصَّلَاةِ»، شفاعت ما ائمه(ع) شامل کسی که نماز را سبک بشمارد نمی شود. (الأمالی، ابن بابویه، ص ۴۸۴)

۳. برنامه ریزی

برنامه ریزی و اهتمام به استفاده مفید از زمان در سیره همه ائمه(ع) بوده است. آن گونه که امام(ع) فرمود: کارهای بزرگ خود را خود انجام ده و کارهای جزئی و کوچک را به دیگران واگذار. (من لا يحضره الفقيه، ابن بابویه، ج ۳، ص ۱۶۹)

در واقع می توان این گونه گفت که کارها به دو دسته شخصی و جمعی قابل تقسیم دارد. که اگر بدون برنامه و تقسیم کار باشد، مشکل است که انسان بتواند تمام کارهایش را خود انجام داده و به خوبی به پایان برساند. (درس‌های از مکتب امام صادق(ع)، حکیم، ص ۴۷) در سخن دیگری امام(ع) می فرماید: «كَمَالُ الْمُؤْمِنِ فِي ثَلَاثَ خَصَالٍ: الْفَقِهُ فِي دِينِهِ، وَ الصَّبْرُ عَلَى النَّائِبَةِ، وَ التَّقْدِيرُ فِي الْمِيَشَةِ»، «كَمَالُ مُؤْمِنٍ در سه خصلت است: آشنا بودن به مسائل و احکام دین، صبر در مقابله شداید، زندگی او همراه با حساب و برنامه ریزی دقیق باشد». (الأمالی، طوسی، ص ۲۶۶)

۴. پرهیز از دو رویی

امام(ع) در باب دو رویی می فرماید: «کسی که با دو رو و دو زبان با مسلمانان برخورد کند در روز قیامت با دو زبان آتشین محشور خواهد شد. (ارشاد القلوب إلی الصواب، دیلمی، ج ۱، ص ۱۷۸)

بعضی از مردم ظاهر و باطنشان یکی است که خطیر متوجه سایر مردم نمی شود امام عده ای بر خلاف این دسته هستند که این دسته مردم را فربیض می دهند. (رک: درس‌های از مکتب امام صادق(ع)، حکیم، ص ۱۸۳)

مروری به کتاب موسوعه امام صادق(ع)، سید محمد کاظم قزوینی، مکتبه کتاب موسوعه الامام الصادق(ع)، میرزا شیخ احمد الصادق(ع)، قم، پیش از ۶۰ جلد، ۱۴۱۴ق.

مولف، انگیزه خود را از تدوین کتاب این گونه ذکر می کند که: «نشر شریعت اسلامی، خدمتگذاری به دین اسلام، برداشت پرده از گوشش ها و ابعاد مختلف زندگانی امام صادق(ع)، ارائه برخی از اندیشه و معارف علمی و دینی امام به جهان، جمع آوری احادیث پراکنده در هزاران کتاب، رساله و آثار مختلف، در یک مجموعه منسجم و منظم، جلب توجه شیعیان برای شناخت عظمت و جایگاه والا یکی از امامان عزیز». (رک: موسوعه الامام الصادق(ع)، قزوینی، ج ۱، ص ۱۷) مباحثی که در این کتاب مطرح شده است عبارتند از: حدیث ثقلین، ولادت، القاب و اسامی، ویزگی ها، زندگی تربیتی، اقتصادی و علمی امام، علم امام، امام صادق و علوم غیب، طب، نجوم، گویش حیوانات، زبان ها و لغات، سیره امام، مکتب علمی امام، مذهب جعفری، امام و میراث انبیاء، امام و جن، امام و معجزات، امام و مذاهب معاصر وی، نمونه هایی از سیره امام، حیات سیاسی امام، حکومت های معاصر امام، امام و قیام ها، معاد، مرگ، ایمان، کتاب مکارم اخلاق، پیدایش جهان و سایر مباحث که خواننده را به این کتاب ارزشمند ارجاع داده تا به اطلاعات مفصل دست یابد. (رک: حوزه نت)

مسکان، حماد بن عیسی، حماد بن عثمان، عبدالله بن مسکان ... (رک: حضرت صادق(ع)، کمپانی، ص ۲۴۵ - ۲۴۹)

ابوحنیفه، پیشوای مکتب حنفی درباره شاگردی خود نزد حضرت می گوید: «لولا للستان لهلك نعمان»، «اگر آن دو سال نبود، نعمان یعنی «نام ابوحنیفه» هلاک می شد». (الإمام الصادق و المذاهب الأربعه، حیدر، ج ۲، ص ۳۱۶)

از دیگر ابعاد تربیت علمی امام(ع) نسبت به شاگردان این بود که رفت و آمد علماء به دربار سلاطین را به آن ها مذکور شده و از این کار بیم می داد: «الْفَقَهَاءُ أَمَّاءُ الرَّسُولِ فَلَيَأْتُمُ الْفَقَهَاءَ قَدْ رَكِبُوا إِلَى السَّلَاطِينَ فَأَتَهُمُوهُمْ»، «فقیهان امنای پیامبرانند، اگر فقیهی را بینید که پیش سلاطین رفت و آمد دارد، او را متهمن کنید». (تهذیب الکمال فی اسماء الرجال، المزی، ج ۵، ص ۸۸؛ کشف الغمہ، ج ۲، ص ۱۸۴)

۴. آزاداندیشی علمی

در این زمینه از عبدالله بن سنان، ضمن سخن طولانی به این مؤلفه ارزشمند از روش های علمی امام(ع) اشاره شده است که «الزَّنْدِيقُ الَّذِي سَأَلَ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ (ع) عَنْ مَسَائلَ كَثِيرَةَ أَنَّهُ قَالَ كَيْفَ يَعْدُ اللَّهُ الْخَلْقُ وَ لِمَ يَرْوَهُ؟... فَمَنْ أَيْنَ أَتَيْتَ أَنْبِيَاءَ وَ رُسُلًا... مِنْ أَيْ شَيْءٍ خَلَقَ اللَّهُ الْأَشْيَاءَ...»، «فرد زنديقی خدمت حضرت بود و از ایشان سوالات زیادی در مورد مسائل مختلف پرسید، مثلاً پیرامون چگونگی عبادت خدا در حالیکه دیده نمی شود و چگونگی اثبات انبیاء و چگونگی خلق خدا و ...؟». (رک: الإحتجاج على أهل اللجاج، طبرسی، ج ۲، ص ۳۳۶ - ۳۳۷)

۵. امام(ع)، شباهات عصر و فرقه ها

امام در طول حیات پر برگشان مانند دیگر ائمه رسالت مبارزه با گروه ها و فرقه های منحرف را داشت. ایشان با متكلمان به ویژه جبریه، مشبهه، تناخیه، زناقه، غالیان و سایر مكتب ها و تحله های فکری به شیوه اسلامی و اصولی به مناظره برخاست. تا زمان امام(ع) فرصت مناسبی برای ائمه پیش از وی به دست نیامده بود که شباهات و انحرافات فکری مردم را برطرف سازد. از جهت دیگر فرقه های مختلف اسلامی در زمان حضرت وجود نداشته و پاره ای از آن ها بعداً به وجود آمده اند. به عنوان نمونه از چهار فرقه اهل سنت صاحبان دو فرقه شافعی و حنبلی حتی متولد نشده بودند. تنها راه دفع شباهه ها با تلاش امام(ع) درباره نشر علم و بیان احکام با مبانی دینی، تفسیر آیات و تشریح اصول عقاید اسلام در آن زمان علاج شد. (رک: حضرت صادق(ع)، کمپانی، ص ۱۳۶ - ۱۳۴)

نگاهی به فعالیت سیاسی امام(ع)

امام از آغاز تا پایان زندگی با تعدادی از زمامداران اموی به نام های عبدالملک پسر مروان، ولید و سلیمان پسر عبدالملک، عمر پسر عبدالعزیز، بیزید و هشام پسر عبدالملک، ولید پسر بیزید پسر عبدالملک، ابراهیم پسر ولید پسر عبدالملک و مروان پسر حکم معروف به مروان حمار و ... هم عصر بود. (رک: امام جعفر صادق(ع) پیشوا و رئیس مذهب، بخشایشی، ص ۱۲۸)

امام(ع) با تدبیری که داشت همیشه فضای جامعه را در نظر

